

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1020
van **LYDIA PEETERS**
datum: 13 september 2017

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Ruimtelijk beleid en milieubeleid - Maatregelen inzake stedelijke hittegebieden

Vlaanderen heeft de voorbije maanden uitzonderlijke droge (april) tot droge (mei) en zeer droge maanden (juni-juli) gekend. De neerslagtekorten benaderden de vijf procent laagste waarden sinds 1970. In heel Vlaanderen behoren de debieten op de waterlopen bij de tien procent laagste voor de tijd van het jaar.

De Europese strategie voor aanpassing aan klimaatverandering is aangenomen in 2013 en wordt momenteel aan een evaluatie door de Europese Commissie onderworpen. De strategie moedigt lidstaten aan om adaptatiestrategieën en actieplannen aan te nemen. Verder wil men waken over het vrijmaken van voldoende financiële middelen in de Europese fondsen voor adaptatiemaatregelen. Voor België is het voorkomen van hitte-eilanden in stedelijke gebieden een aandachtspunt. Het ruimtelijk beleid kan hierbij als hefboom dienen.

De minister investeerde de voorbije jaren ruim 2 miljoen euro in strategische projecten die bijdragen tot een betere ruimtelijke kwaliteit in Vlaanderen. Via deze subsidies worden gemeenten, provincies en andere publieke actoren gestimuleerd om de ruimtelijke kwaliteit te verhogen door concrete projecten te realiseren. In 2016 werd er onder andere gekozen voor enkele projecten inzake klimaatneutraliteit, zoals bijvoorbeeld ZEROregio 'Ruimte voor een klimaatneutraal Zuid-West-Vlaanderen (Leiedal)'.

1. Hoe komt het dat Vlaanderen ondanks een klimaatadaptatie- en -mitigatieplan, en verschillende milieubeleidsplannen tijdens de laatste 10 jaar, in de herfst en winter systematisch te kampen heeft met wateroverlast, en omgekeerd in de zomer met hittestress?
2. Is de oplossing van de groen-blauwe dooradering en de betonstop in signaalgebieden volgens de minister voldoende om de gevolgen van overstromingen en hitte-eilanden tegen te gaan?
3. Welke onderzoeken inzake hittestress heeft het departement Leefmilieu uitgevoerd sinds 2014? Tot welke conclusies kwamen deze studies? Welk beleidsplan of beleidskader heeft de minister als gevolg van de conclusies van deze onderzoeken opgesteld richting Ontwerp Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)? Was er ook een vertaalslag mogelijk richting lokale besturen?

4. Welke ervaring en kennis is er ondertussen met ecosysteemdiensten binnen de bebouwde gebieden en in welke mate biedt dit de oplossing voor overstromingsgevaar alsook hittestress?

ANTWOORD

op vraag nr. 1020 van 13 september 2017

van **LYDIA PEETERS**

1. De manier waarop en de mate waarin Vlaanderen de verschillende effecten van klimaatverandering ondergaat (overstroming, droogte, hittegolven), is nauw verweven met onze geografische ligging en met de manier waarop onze ruimte is ingericht. De nabijheid van de Noordzee zorgt voor mildere temperaturen, maar betekent ook een risico op overstroming bij stijgend zeeniveau. Zowat elke grootstad en regionale kern in Vlaanderen ontstond langsheen een waterloop, en is dus ook onderhevig aan periodes met teveel en te weinig water. Het verstedelijkte karakter van onze regio heeft zowel een invloed op verhoogde afstroming van regenwater bij hevige regenbuien als op de verminderde bodem- en grondwateraanvulling tijdens droge periodes. Ook het voorkomen van zogenaamde hitte-eilanden en bijhorende hittestress in steden hangt nauw samen met onze ruimtelijke ordening. Klimaatverandering kan de frequentie en intensiteit van elk van die effecten in de komende decennia doen toenemen.
2. Groenblauwe dooradering en het beperken en terugdringen van verharding zijn voor heel Vlaanderen belangrijke oplossingsrichtingen voor de overstromings- en hitteproblematiek. De mate waarin ze kunnen bijdragen aan de oplossing, is echter contextafhankelijk. Sommige gebieden kampen met grotere problemen dan andere. Allerlei oorzaken zoals verschillen in geografische ligging, bebouwingsdichtheid en verhardingsgraad, bestaande waterinfrastructuur,... liggen hieraan ten grondslag. Voor elk gebied moet afzonderlijk het potentieel van groenblauwe dooradering en de mate waarin het financieel en stedenbouwkundig realiseerbaar is, bekeken worden.
3. Eind 2015 publiceerde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) het MIRA-Klimaatrapport dat de meest recente inzichten bundelde van waargenomen en toekomstige klimaatveranderingen in Vlaanderen. De belangrijkste indicatoren uit dit rapport worden door de VMM ook jaarlijks geactualiseerd via de website van het Milieuraapport: www.vmm.be/milieuraapport.
Eveneens eind 2015 werd in opdracht van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie de studie 'Steden en gemeenten adapteren' beëindigd. De studie is opgebouwd rond een bevraging van de noden van lokale overheden om een gericht adaptatiebeleid te kunnen opzetten. Op basis van de gedetecteerde noden uit dit onderzoek werd door het departement een portaalsite www.burgemeestersconvenant.be uitgewerkt ter ondersteuning van lokale overheden in hun adaptatiebeleid. Uit de bevraging bleek ook dat er nood is aan eenduidige klimaatinformatie van en voor Vlaanderen, ontsloten via één kanaal, snel lokaal inzetbaar, visueel aantrekkelijk en laagdrempelig. Daarom werken de VMM en het departement Omgeving aan de uitbouw van een Klimaatportaal voor Vlaanderen. De lancering ervan is voorzien in de loop van 2018.
Daarnaast liet de VMM 2 onderzoeksopdrachten uitvoeren om de hitteproblematiek voor heel Vlaanderen in kaart te brengen. Een eerste studie, afgerond begin 2015 en uitgevoerd door de KULeuven en de VITO, kon al duidelijk aangeven welke steden in Vlaanderen nu en vooral in de toekomst geconfronteerd worden met hittestress. Ook de rol van ruimtelijke ordening werd daarbij in beeld gebracht. In de zomer van 2016 startte de VMM een tweede hittestudie die zal resulteren in meer gedetailleerde kaarten. Het is de bedoeling om deze kaarten op te nemen in het Klimaatportaal,

zodat lokale overheden de hotspots op hun grondgebied kunnen detecteren en gebiedsgerichte adaptatiemaatregelen initiëren.

Door het departement Ruimte Vlaanderen werd in 2015 een studie uitgevoerd rond 'Klimaatadaptatie en Ruimtelijke Inrichting'. De resultaten zijn opgenomen op de website www.klimaatruimte.be die bouwstenen aanreikt voor een adaptieve ruimtelijke ordening.

4. Het Natuurrapport 2014 beschreef de toestand van de ecosystemen in Vlaanderen, de diensten die ze genereren, en de waarde die ze vertegenwoordigen voor de maatschappij. Hoewel de focus van dit rapport op de open ruimte lag, zijn de beschreven processen evengoed geldig in bebouwde gebieden en in de open ruimte ter bescherming van de bebouwde gebieden. De relevante deelrapporten brachten de bestaande kennis over specifieke ecosysteemdiensten samen en pasten dit toe op Vlaanderen.

Hoofdstuk 3 in het rapport 'Daarom groen! Waarom u wint bij groen in uw stad of gemeente' beschrijft specifiek via welke mechanismen ecosysteemdiensten van vegetatie in stedelijke context het microklimaat (aanzienlijk) verbeteren. Hoofdstuk 6 gaat dan weer in op de effecten op waterbeheersing van "groene" oplossingen door gebruik te maken van ecosysteemdiensten.

De concrete mate waarin de beschreven mechanismes bijdragen, is sterk locatie- en contextspecifiek.

Het Agentschap voor Natuur en Bos bouwt zelf al jarenlang ervaring op met natuurontwikkelingsprojecten in de brede zin (bijv. gaande van hoogveenontwikkeling tot de ontwikkeling van stadsbossen). Deze projecten werden niet altijd opgezet vanuit een klimaatadaptatie-oogpunt. Dit neemt niet weg dat dergelijke projecten op de juiste plaats een bijdrage kunnen leveren (bijv. een stadsbos kan mits een goede oriëntatie ten opzichte van de overheersende windrichting en het stedelijk weefsel een verkoelende luchtstroom genereren).

Door het departement Ruimte Vlaanderen werd een studie uitgevoerd rond 'Veerkracht voor een metropolitaan kerngebied vanuit het perspectief van ecosysteemdiensten'.